

Arbeidsovereenkomst hoça

Nederlands IPR

Kwalificatie van de rechtsverhouding dient te geschieden volgens de opvattingen uit het IPR-systeem van de rechter die haar verricht.¹ De onderhavige rechters spreken slechts over het bestaan van een rechtsverhouding tussen partijen, maar niet van een arbeidsovereenkomst. De IPR-regels die gelden voor overeenkomsten in het algemeen zijn van toepassing.

Het *toepasselijk recht* wordt bepaald door:²

1. rechtskeuze van partijen

Bij gebreke van een rechtskeuze:

2. de leer van de karakteristieke prestatie; toepasselijk is het recht van het land waar de partij die de voor de overeenkomst karakteristieke prestatie verricht is gevestigd.

E.E.G.-verdrag betreffende het recht dat van toepassing is op verbintenissen uit overeenkomst (nog niet in werking).³ Het toepasselijk recht wordt bepaald door:

1. rechtskeuze van partijen (art. 3)

Bij gebreke van een rechtskeuze:

2. het land waarmee de overeenkomst het nauwst is verbonden (art. 4). Als vermoeden geldt dat de overeenkomst het nauwst is verbonden met het land, waar de partij die de kenmerkende prestatie moet verrichten, op het tijdstip van het sluiten der overeenkomst haar gewone verblijfplaats heeft c.q. waar zich haar vestiging bevindt door welke de prestatie moet worden verricht.

Dit geldt niet wanneer uit het geheel der omstandigheden blijkt dat de overeenkomst nauwer is verbonden met een ander land.

Turks recht

In Turkije zijn de imams en hoça's die door het Presidium voor godsdienstenzaken zijn aangesteld, werkzaam bij de overheid; de andere imams en hoça's worden geheel betaald door de plaatselijke gemeenschappen waarvoor zij werkzaam zijn. Zie over de positie van imam en hoça p. 206/207.

Overzicht van de relevante beslissingen

Rb Arnhem 30 mei 1985, NIPR 1985, 435

Nadere beschouwingen over de beslissing

Een groot deel van de in Nederland aanwezige Turkse gebedsvorgangers/godsdienstleraren wordt geworven via het Presidium voor Godsdienstzaken in Turkije. Zij hebben een opleiding gevolgd en examens afgelegd onder verantwoordelijkheid van de Turkse overheid. In casu is over de wijze waarop de betrokken hoça is aangetrokken niets vermeld. Derhalve is het niet mogelijk te concluderen of, en zo ja welke inbreng de Turkse autoriteiten in de overeenkomst tussen de stichting en hoça hebben (zie ook p. 187/188 en 206/207).

Beide partijen bevinden zich in Nederland; de overeenkomst wordt in Nederland uitgevoerd; niet blijkt dat invloed vanuit het buitenland wordt uitgeoefend.

Vragen kunnen rijzen ten aanzien van:

- de gewone verblijf- respectievelijk vestigingsplaats van de hoça. De rechters laten zich hierover niet uit.
- de nationaliteit van de stichting; de rechtbank bepaalt uitdrukkelijk dat dit een Nederlandse rechtspersoon is.

De casus wordt als een 'IPR-casus' behandeld. Allereerst wordt de verhouding tussen partijen gekwalificeerd. De rechters doen dit naar Nederlands recht. Zonder overwegingen te wijden aan islamitische opvattingen concluderen zij dat geen arbeidsovereenkomst tussen partijen bestaat: wel is sprake van een rechtsverhouding (voor een meer diepgaande beschrijving zie hoofdstuk III ontslag imam en hoça p. 202 e.v.).

Vervolgens wordt, nadat de rechters blijk hebben gegeven zich bevoegd te achten, overgegaan tot het bepalen van het toepasselijk recht. Er is door partijen geen rechtskeuze gedaan. Gezocht wordt naar aanknopingspunten waaruit afgeleid kan worden met welk land de nauwste verbondenheid bestaat. Hierbij gaan de rechters uit van formele criteria. Materieel is de verhouding sterk verbonden met de islamitische rechtssfeer van Turkije. Binnen het islamitisch recht wordt een geloofsgemeenschap c.q. moskeebestuur niet als werkgever van de hoça gezien; wel heeft zij het recht – zonder inmenging van de overheid – de hoça te 'ontslaan' wanneer deze niet (meer) aan de wensen van de gemeenschap voldoet.

Op grond van feiten en omstandigheden wordt Nederlands recht als toepasselijk recht aangewezen. Voor de toepassing van dit recht en de invloed hierbij van de islamitische religie zij verwezen naar hoofdstuk III onder 'ontslag imam/hoça'.

Beschrijving van de beslissing

Rb Arnhem 30 mei 1985, NIPR 1985, 435

feiten: A fungeert als hoça (gebedsvorganger, geestelijk leidsman en godsdienstleraar) voor de Turkse geloofsgemeenschap in N. Deze gemeenschap stelt A de mos-

kee ter beschikking en betaalt hem de subsidie van de gemeente N uit. A ontvangt zijn salaris uit hoofde van zijn functie als godsdienstleraar. Hij is zonder toestemming van de directeur van het GAB 'ontslagen'. A vordert doorbetaling van loon totdat de arbeidsverhouding rechtsgeldig zal zijn beëindigd. *De Ktr* is van mening dat tussen partijen geen arbeidsovereenkomst bestaat wegens het ontbreken van een gezagsverhouding. Hij acht wel een arbeidsverhouding aanwezig.

De kantonrechter overweegt dat vaststaat dat partijen geen keuze hebben gemaakt voor de toepassing van een bepaald rechtsstelsel; de verhouding kennelijk de kenmerken van een rechtsverhouding vertoont; de verhouding in Nederland was aangegaan; de daaruit voortvloeiende werkzaamheden in Nederland werden verricht en daarbij voor die werkzaamheden een vergoeding in Nederlands geld, uitbetaald in Nederland gegeven werd. Dientengevolge acht de kantonrechter op de verhouding tussen partijen Nederlands recht van toepassing.

De Rb beoordeelt slechts de verhouding tussen de stichting en A terzake van het leraarschap. Tussen hen is een overeenkomst gesloten welke de rechtbank als een rechtsverhouding aanmerkt. De functie van geestelijk voorganger staat volgens haar buiten enige arbeidsverhouding.

De rechtbank sluit zich ten aanzien van de IPR-overwegingen aan bij de opvatting van de kantonrechter en voegt hier nog aan toe dat de stichting een Nederlands rechtspersoon is, en hier te lande is gevestigd; partijen beoogden de arbeidsprestatie van A in Nederland te doen verrichten; de betaling is geheel gesubsidieerd door de Nederlandse overheid; binnen de verhouding zijn geen bijzondere omstandigheden aanwezig die meebrengen dat het recht van een ander land de verhouding behoort te beheersen. De rechtbank is van mening dat de rechtsverhouding de nauwste aanknopingspunten met de Nederlandse rechtssfeer vertoont.

Voor de beoordeling van het toepasselijk recht gaat het om de formele juridische relatie en niet om de inhoudelijke kant van dat leraarschap. De rechtbank komt tot toepassing van Nederlands recht: (Zie voor de inhoudelijke kant: 'ontslag imam' p. 202 e.v.).

Noten:

1. J.G. Sauveplanne, *Elementair internationaal privaatrecht*, Deventer 1986, p. 78.
2. Sauveplanne, a.w., p. 57/58.
3. EEG-verdrag betreffende het recht dat van toepassing is op verbintenissen uit overeenkomst, Rome 19 juni 1980.
Zie voorts; Sauveplanne, a.w., p. 55 e.v.